



De generatie van de Babyboomers moet nu haar verantwoordelijkheid nemen

2011/01
04 | 01 | 2011



MENSEN



WELVAART



BESCHERMING



Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

Het is de tijd voor heilsdranken en ik toast alvast op de intergenerationale solidariteit. Dat is de romantische saus waarmee onze sociale zekerheid officieel wordt overgoten. De financiering van pensioenen en gezondheidszorg gebeurt immers tussen de generaties via de techniek van "repartitie": de jongere, actieve generatie betaalt in real time de bijdragen en belastingen voor hen die ziek of met pensioen zijn. Zij doet dat in de wetenschap dat de oudere generatie betaald heeft voor de generatie voordien en in de hoop dat de volgende generatie ook voor haar zal betalen. Ziedaar de mooie solidariteit tussen generaties, het cement van onze welvaartsstaat.

Het is een roerende voorstelling, maar ze gaat aan velen voorbij. Hoe vaak hoor je mensen niet pomen dat ze al heel hun leven gewerkt hebben en dus recht hebben op dit pensioen of deze uitkering? Het antwoord is dat ze gewerkt hebben voor de pensioenen en uitkeringen van de vorige generatie en dat hun rechten nog door de jongere generatie zullen moeten worden opgehoest. Dat is het perspectief dat ik bij deze jaarwende wil belichten. Ik wil meegaan in het solidariteitsdiscours. Maar solidariteit tussen de generaties is geen eenrichtingsverkeer van jong naar oud.

Ze speelt ook van oud naar jong. De oudere generatie heeft de politieke macht. Zij bepaalt in wezen de aanspraken voor zichzelf, die

de volgende generatie zal moeten financieren. We kunnen rekenen op de toekomstige solidariteit van de jongeren, maar dan moeten we er ook voor zorgen dat die betaalbaar zal zijn. Dat vergt offers van de oudere generatie. Financiering tussen generaties kan pas duurzaam zijn wanneer de oudere generatie voldoende kinderen heeft, zodat de volgende generatie voldoende talrijk is. Er moet ook economische groei zijn om de steeds groeiende behoeften te kunnen dragen, anders erodeert het systeem van binnenuit. Groei komt er maar door productief en competitief te werken: opnieuw een investering die de oudere generatie moet maken om de solidariteit van de jongere te verdienen.

“

De intergenerationele solidariteit waarop de sociale zekerheid steunt, zit compleet scheefgetrokken. De jongeren zijn daarvan de dupe.

”

Op beide vlakken hebben we de jongere generaties in de steek gelaten. De generatie van de Babyboomers is zelf heel talrijk, maar haar nageslacht is dat veel minder. In 1990 hadden we voor

elke zieke of gepensioneerde nog vier jongeren die konden werken. In 2050 houden we er nog twee over. De

financieringsonderbouw van de sociale zekerheid wordt daarmee gehalveerd, terwijl de noden precies door de vergrijzing nog met minstens een derde sneller zullen toenemen dan vroeger. Met de economie is het al niet veel beter gesteld. Iedereen weet intussen dat er in België te weinig mensen werken en dat zij die werken gemiddeld te vroeg stoppen. We zijn ook collectief verantwoordelijk voor een gezondheidszorg die al decennia meer dan twee keer zo snel groeit als de economie die haar moet dragen. En de staatsschuld van een vorige crisis is nooit weggewerkt en inmiddels aangedikt met een volgende: een dubbele bijkomende erfenis die jaren zal wegen.

Kortom, de intergenerationele solidariteit waarop de sociale zekerheid steunt, zit compleet scheefgetrokken. De jongeren zijn

daarvan de dupe. Wie in België vóór 1970 geboren werd, krijgt gemiddeld meer van de overheid en de sociale zekerheid dan dat men in zijn of haar levensloop afdraagt. Sedert 1970 ligt de verhouding omgekeerd. De kinderen die vandaag in ons land geboren worden, zullen gemiddeld 60.000 euro meer aan de staat afstaan dan dat ze ooit terug zien. De droom van intergenerationele solidariteit is aan het ontaarden in een piramidespel: het feest blijft nog even duren voor wie al vroeg genoeg meedeed, maar de kater voor de volgende deelnemers wordt steeds groter.

Het kan anders. In Nederland bijvoorbeeld krijgt tot op vandaag elke pasgeboren burger gemiddeld meer terug dan dat hij of zij zal bijdragen. Dat is het teken van gezonde, duurzame en efficiënte solidariteit, wanneer de schaalvoordelen van een collectieve bescherming voor iedereen vruchten afwerpen. Maar datzelfde Nederland scoort ook al jaren beter op performantieindicatoren, zowel in economie als in sociaal beleid. We hebben zelf al goede voorbeelden gehad, in de vorm van het Generatiepact (langer werken) en het Zilverfonds (sparen). Dat waren aanzetten in de goede richting. Ze vroegen om doortrekking, in de vorm van een leeftijdsvriendelijke arbeidsmarkt en moedig budgettair beleid. Dat hebben ze niet

gekregen. Ondertussen overviel ons de financiële crisis en staren we sinds 2007 naar onze communautaire navel.

Inmiddels is de vergrijzing een feit. We staan voor de muur zonder ladder. Vóór de muur ligt de krater van het begrotingstekort en de staatsschuld, die we op korte termijn moeten vullen met vele miljarden. Er zijn maar vier opties. We kunnen de problemen blijven ontkennen en vooruitschuiven door nog meer schulden maken. Dat zou niet alleen immoreel zijn, het zal ook niet getolereerd worden door Europa en de financiële markten. We kunnen besparen op andere uitgaven dan sociale zekerheid. Het kan zeker beter en efficiënter, maar er is al veel opgeofferd aan sociale bescherming. Kijk maar naar defensie, justitie, naar onze wegen of onze schoolgebouwen. We kunnen belastingen verhogen, maar er is het gegeven van internationale concurrentie en een totale belastingdruk die al bij de planetaire top-vijf staat. Belastingen hebben een economische keerzijde en we zullen het veeleer moeten hebben

van vereenvoudiging en verschuiving dan van verhoging.

De laatste optie is ingrijpen in de sociale zekerheid zelf. Het is een optie die op tafel ligt in elke strategie die de solidariteit tussen generaties wil handhaven. De geesten zijn al jaren gemasseerd voor langer werken en een ander pensioensysteem. Het bewustzijn dat gezondheidszorg meer met minder moet doen, is gegroeid. In ouderenzorg vragen de ouderen zelf geen betutteling maar keuze. De marsrichting is er. Het is nu aan de generatie van de Babyboomers om de macht die ze bezitten effectief uit te oefenen. 2011 is het jaar waarop de eerste Babyboomers de wettelijke pensioenleeftijd bereiken. De timing is symbolisch, de opportuniteit historisch. Wanneer ze hun verantwoordelijkheid opnemen dan wordt 2011 het jaar van de Babyboomers.

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute en hoofd-
docent UGent

*Verschenen als opiniestuk in De
Standaard van 03/01/2011*

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.